

משה ואהרן - להכליל מים ברוח, ועל זה כתוב הוא ולא הם.

רבי אלעזר ורבי אבא היו מצויים לילה אחד בבית מלונם בלוד. קמו להתעסק בתורה. פתח רבי אלעזר ואמר, וידעת היום והשבת את לבבך פי ה' הוא האלהים. פסוק זה כף צריך (לכתב): וידעת היום פי ה' הוא האלהים והשבת אל לבבך. (אלא אשריו מי שמשתדל בתורה) עוד, ובא ראה והשבת אל לבך הנה צריך (לכתב)!

אָרְא, אָמַר מֹשֶׁה, אִם אַתָּה רוֹצֵה לְעַמֵּד עַל זֶה וְלִדְעוֹת פִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים - וְהִשְׁבַּתְךָ אֶל לִבְּךָ, וְאָז תִּדְעֵהוּ אֹתוֹ. לִבְּךָ זֶה יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רָע, שְׁנִכְלָל זֶה בְּזֶה, וְהוּא אֶחָד. אִז תִּמְצָא פִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, שְׁהָרִי נִכְלָל זֶה בְּזֶה וְהוּא אֶחָד, וְעַל זֶה וְהִשְׁבַּתְךָ אֶל לִבְּךָ לְדַעַת הַדָּבָר.

עוד, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, רְשָׁעִים עוֹשִׂים פְּגָם לְמַעְלָה. מֵהוּ הַפְּגָם? שֶׁהִשְׁמָאֵל לֹא נִכְלָל בְּיָמִין, שִׁיֵּצֵר הָרַע לֹא נִכְלָל בְּיָצֵר טוֹב מִשׁוּם חֲטָאֵי בְּנֵי הָאָדָם, וּפְגָם לֹא עוֹשִׂים אֲלֵא לְהֵם מִמֶּשׁ, זֶהוּ שְׁכָתוּב שַׁחַת לוֹ לֹא בָּנִיו מוֹמָם. פְּבִיכּוֹל עוֹשִׂים וְלֹא עוֹשִׂים. עוֹשִׂים - כְּדֵי שְׁלֹא יִמְשְׁכוּ עֲלֵיהֶם בְּרֻכּוֹת שְׁלִמְעָלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְעֵצֶר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר, וְלֹא עוֹשִׂים - שְׁהָרִי הַשָּׁמַיִם נוֹטְלִים אוֹתָם לְעֲצָמָם בְּרֻכּוֹת מֵה שְׁצָרִיכִים, וְלֹא נוֹטְלִים לְהַמְשִׁיף לְמִטָּה, וְדַאי שְׁזָהוּ מוֹמָם שֶׁל אוֹתָם רְשָׁעִים.

עוד, לוֹ בּוֹ, שְׁלֹא נִכְלָל יָמִין בְּשִׁמְאֵל, בְּשִׁבִיל שְׁלֹא יִתְמַשְׁכוּ הַבְּרֻכּוֹת לְמִטָּה. לֹא בְּאֶלֶף, שְׁהָרִי לֹא נוֹטְלִים לְהַמְשִׁיף לְתַחְתּוֹנִים. מִי

לְאֶכְלָלָא דָּא בְּדָא, רוּחָא בְּמִיא. הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: לְאֶכְלָלָא מִיא בְּרוּחָא, וְעַל דָּא כְּתִיב הוּא, וְלֹא הֵם.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא, הוּוּ שְׁכִיחֵי לִילִינָא חַד בְּבֵי אוֹשְׁפִיזֵיהוּ בְּלוּד, קָמוּ לְאַשְׁתַּדְלָא בְּאוּרִייתָא. פִּתַּח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (דְּבָרִים ד') וְיִדְעֵת הַיּוֹם וְהַשְּׁבוֹת אֶל לִבְּכֶךָ פִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים. הַאי קָרָא הָכִי מִיבְעֵי לִיה. וְיִדְעֵת הַיּוֹם פִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים וְהַשְּׁבוֹת אֶל לִבְּכֶךָ. (אלא וכאח הוא מאן דאשתדל באורייתא) תו, (תא תו) וְהַשְּׁבוֹת אֶל לִבְּכֶךָ מִיבְעֵי לִיה.

אָרְא, אָמַר מֹשֶׁה, אִי אַתָּ בְּעֵי לְמִיקָם עַל דָּא, וְלִמְנַדַּע פִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, וְהַשְּׁבוֹת אֶל לִבְּכֶךָ וּכְדִין תִּנְדַּע לִיה. לִבְּכֶךָ: יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רָע, דְּאַתְּכְלִיל דָּא בְּדָא, וְאַיְהוּ חַד, כְּדִין תִּשְׁפַּח פִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, דְּהָא אַתְּכְלִיל דָּא בְּדָא, וְאַיְהוּ חַד. וְעַל דָּא וְהַשְּׁבוֹת אֶל לִבְּכֶךָ, לְמַנְדַּע מְלָה.

הוּוּ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, חֲיִיבִין, עֲבָדִין פְּגִימוּתָא לְעִילָא, מָאִי פְּגִימוּתָא. דְּשִׁמְאֵלָא לֹא אַתְּכְלִיל בִּימִינָא. דִּיֵּצֵר רָע לֹא אַתְּכְלִיל בְּיָצֵר טוֹב, בְּגִין חוֹבִייהוּ דְּבְנֵי נָשָׂא. וּפְגִימוּ לֹא עֲבָדִי, אֲלֵא לּוֹן מִמֶּשׁ, הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (דְּבָרִים ל"ב) שַׁחַת לוֹ לֹא בָּנִיו מוֹמָם. פְּבִיכּוֹל עֲבָדִי וְלֹא עֲבָדִי. עֲבָדִי: דְּלֹא יִתְמַשְׁף עֲלֵייהוּ בְּרָפָאן דְּלְעִילָא, כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר (דְּבָרִים י"א) וְעֵצֶר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר. וְלֹא עֲבָדִי: דְּהָא שְׁמִיא נְטִלֵי לּוֹן לְגִרְמִייהוּ בְּרָפָאן מֵה דְּאַצְטְרִיף. וְלֹא נְטִלֵי לְאַמְשָׁכָא לְתַתָּא וְדַאי מוֹמָם דְּאִינוּן חֲיִיבִין אִיְהוּ.

הוּוּ, לוֹ בּוֹ, דְּלֹא אַתְּכְלִיל יְמִינָא בְּשִׁמְאֵלָא, בְּגִין דְּלֹא יִתְמַשְׁכוּן בְּרָפָאן לְתַתָּא. לֹא בְּאֶלֶף, דְּהָא לֹא נְטִלֵי לְאַתְמַשְׁכָּא לְתַתָּאִי. מָאִן גָּרִים דָּא.

בגין דחייבין מפרישין יצר רע מיצר טוב,
ומתדבקין ביצר רע.

תא חזי יהודה אתי (דף כ"ז ע"א) מסטרא
דשמאלא, ואתדבק בימינא, בגין
לנצחא עמין, ולתברא חיליהון. דאי לא
אתדבק בימינא, לא יתבר חיליהון. ואי
תימא אמאי בימינא. והא שמאלא אתער
דינין בעלמא.

ארא רזא דא, בשעתא דקודשא בריה הוא
דן להו לישראל, לא דן להו אלא
מסטרא דשמאלא, בגין דיהא דחי לון
בשמאלא, ומקרב בימינא. אבל לשאר עמין,
דחי לון בימינא, ומקרב לון בשמאלא.
וסימניה גר צדק, דחי לון בימינא, כמה
דכתיב, (שמות ט"ו) ימינה ה' נאדרי בכח ימינה
ה' תרעץ אויב. מקרב לון בשמאלא כמה
דאמרן.

בגיני כה, יהודה דאיהו מסטר שמאלא,
אתדבק בימינא, ומטלנוי לימינא.
ואינון דעמיה אתחברו כלהו לימינא.
יששכר דלעי באורייתא, דאיהי ימינא,
דכתיב, (דברים ל"ג) מימינו אש דת למו. זבולון
דאיהו תמיה אורייתא ימינא, כמה דאת אמר
שוק הימין. ועל דא יהודה אתקשר מסטרא
דא ודא. צפון במים, שמאלא בימינא.

ראובן דחטא לגבי אבוי, שרא בימינא,
ואתקשר בשמאלא, ואתדבק ביה.
ועל דא, אינון דאשתכחו עמיה, אינון
שמאלא. שמעון דאיהו שמאלא מסטרא
דשור, דכתיב, (יחזקאל א') ופני שור מהשמאל. גד שוקא שמאלא, כתיב
(בראשית מ"ט) גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב. הכא, אתדבק דרום באשא,
ימינא בשמאלא.

גרם את זה? משום שרשעים
מפרידים יצר רע מיצר טוב,
ונדבקים ביצר רע.

בא ראה, יהודה בא מצד השמאל
ונדבק בימין כדי לנצח עמים
ולשבר חילם. שאם לא נדבק
בימין, לא ישבר את חילם. ואם
תאמר למה בימין, והרי שמאל
מעורר דינים בעולם?

ארא סוד זה, בשעה שהקדוש
ברוך הוא דן את ישראל, אינו דן
אותם אלא מצד השמאל, כדי
שיהיה דוחה אותם בשמאל
ומקרב בימין. אבל לשאר העמים
דוחה אותם בימין ומקרב אותם
בשמאל, וסימנה גר צדק, דוחה
אותם בימין, כמו שכתוב (שמות טו)
ימינה ה' נאדרי בכח ימינה ה'
תרעץ אויב. מקרב אותם בשמאל,
כמו שאמרנו.

משום כה, יהודה שהוא מצד
שמאל, נדבק בימין, ומסעותיו
לימין, ואותם שעמו התחברו כלם
לימין. יששכר שעוסק בתורה
שהוא ימין, שכתוב מימינו אש דת
למו. זבולון שהוא תומך התורה
ימין, כנאמר שוק הימין. ולכן
יהודה נקשר מצד זה וזה. צפון
במים, שמאל בימין.

ראובן שחטא לאביו שרה בימין,
והתקשר בשמאל, ונדבק בו. ולכן
אותם שנמצאו עמו הם שמאל.
שמעון שהוא שמאל מצד של שור,
שכתוב ופני שור מהשמאל. גד
שוק שמאל, כתוב (בראשית מט) גד
גדוד יגודנו והוא יגוד עקב. כאן
נדבק דרום באש, ימין בשמאל.
ועל זה זה שאמרנו והשבת אל

גד שוקא שמאלא, כתיב
(בראשית מ"ט) גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב. הכא, אתדבק דרום באשא,
ימינא בשמאלא.

ועל דא הא דאמרן והשבות אל לבבך, לאכללא לון פחדא, שמאלא

לְבָבְךָ, לְהַכְלִילֵם כְּאָחֵד, שְׂמַאל בְּיָמֶיךָ. אִזְ תִּדְעַ (דברים ד) כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי אַבְא, וְדַאי כֶּף הוּא, וְעַכְשָׁו יְדוּעַ, הוּא אֶהְרֵן וּמִשָּׁה, הוּא מִשָּׁה וְאֶהְרֵן, רִיחַ בְּמִים, וּמִים בְּרוּחַ, לְהִיּוֹת אֶחָד, וְעַל זֶה כְּתוּב הוּא.

רַבִּי אַבְא פִּתַח וְאָמַר, (שם ו) וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל לְבָבְךָ וּבְכֹל נַפְשְׁךָ וּבְכֹל מְאֹדְךָ. כְּמוֹ זֶה כָּאֵן נִרְמַז הַיְחוד הַקְדוּשׁ, וְאֶזְהָרָה הוּא לְאָדָם לִיְחַד אֶת הַשֵּׁם הַקְדוּשׁ כְּרַאוּי בְּאֶהְבָּה עֲלִיוֹנָה. בְּכֹל לְבָבְךָ - זֶה יָמִין וּשְׂמַאל (קדוש) שְׁנִקְרְאִים יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רַע. וּבְכֹל נַפְשְׁךָ - זוֹ נַפְשׁ דְּדוֹר שְׁנַתְנָה בִּינֵיהֶם. וּבְכֹל מְאֹדְךָ - לְהַכְלִילֵם לְמַעְלָה בְּמִקּוֹם שְׂאִיִן בּוֹ שְׁעוֹר. כָּאֵן הוּא יְחוד שְׁלֵם לְאַהֲבָת אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּחַ הוּא כְּרַאוּי. עוֹד, וּבְכֹל מְאֹדְךָ - זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא אֶחָד לְכֹל הַצְדִּדִים, וְהַפֵּל הוּא יְחוד שְׁלֵם כְּרַאוּי, מִשּׁוּם כֶּף הוּא אֶהְרֵן וּמִשָּׁה, הוּא מִשָּׁה וְאֶהְרֵן, הַכֹּל הוּא אֶחָד בְּלֵי פְרוּד.

כִּי יְדַבֵּר אֲלֵכֶם פְּרַעַה לְאֹמְרוֹ. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט) מָה אֶהְבֵּתִי תוֹרַתְךָ כָּל הַיּוֹם הִיא שִׁיחֲתִי. וְכַתוּב חֲצוֹת לַיְלָה אֶקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֶי צְדָקָךָ. בֹּא רָאָה, דְּוֹד הוּא מְלֻךְ יִשְׂרָאֵל, וְהַצְטַרֵּךְ לְדוֹן אֶת הַעֵם, לְהַנְהִיג אֶת יִשְׂרָאֵל כְּרוּעָה הַמְנַהֵג צֹאנוֹ שְׁלֵם יִסְטוּ מִדְרָךְ הָאֲמֵת. הָרִי בְּלִילָה כְּתוּב חֲצוֹת לַיְלָה אֶקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֶי צְדָקָךְ, וְהוּא מִתְעַסֵּק בַּתוֹרָה וּבַתְּשׁוּבוֹת שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּחַ הוּא עַד שְׁמַגִּיעַ הַבִּקְר.

וְהוּא מְעוֹרֵר אֶת הַבִּקְר, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (שם נז) עוֹרָה כְּבוֹדֵי עוֹרָה הַנִּבֵּל וְכַנּוֹר אֶעִירָה שְׁחֹר. כְּשֶׁבֶא הַיּוֹם, אָמַר פְּסוּק זֶה, מָה אֶהְבֵּתִי

בְּיָמֶינָא. פְּדִין תִּדְעַ (דברים ד) כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי אַבְא וְדַאי הָכִי הוּא, וְהַשְׂתָּא יְדִיעָא, הוּא אֶהְרֵן וּמִשָּׁה, הוּא מִשָּׁה וְאֶהְרֵן, רוּחָא בְּמִיָּא, וּמִיָּא בְּרוּחָא, לְמַהוּי חַד. וְעַל דָּא כְּתִיב הוּא.

רַבִּי אַבְא פִּתַח וְאָמַר, (דברים ו) וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל לְבָבְךָ וּבְכֹל נַפְשְׁךָ וּבְכֹל מְאֹדְךָ. כִּהָאִי גְוונָא הָכָא אֶתְרַמְזוּ יְחודָא קְדִישָׁא, וְאֶזְהָרָה הוּא לְבַר נָשׁ, לְיִחְדָא שְׂמַאל קְדִישָׁא כְּדָקָא יְאוֹת, בְּרַחֲמֵי עֲלָאָה. בְּכֹל לְבָבְךָ: דָּא יְמִינָא וּשְׂמַאלָא (נ"א קדוש) דְּאֶקְרִי יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רַע. וּבְכֹל נַפְשְׁךָ: דָּא נַפְשׁ דְּוֹד, דְּאֶתְהִיבֵת בִּינֵיהוּ. וּבְכֹל מְאֹדְךָ לְאֶכְלָלָא לֹון לְעִילָא בְּאֶתֶר דְּלִית בֵּיהַ שְׁעוֹרָא. הָכָא הוּא יְחודָא שְׁלֵם לְמַרְחַם לִיהַ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדָקָא יְאוֹת.

תו, וּבְכֹל מְאֹדְךָ: דָּא יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ אֶחָד לְכֹל סְטָרִין, וְכֹלָא הוּא יְחודָא שְׁלֵם כְּדָקָא יְאוֹת, בְּגִינֵי כֶּף, הוּא אֶהְרֵן וּמִשָּׁה הוּא מִשָּׁה וְאֶהְרֵן, כְּלָא הוּא חַד בְּלָא פְרוּדָא.

כִּי יְדַבֵּר אֲלֵיכֶם פְּרַעַה לְאֹמְרוֹ. (שמות ז) רַבִּי יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר, (תהלים קי"ט) מָה אֶהְבֵּתִי תוֹרַתְךָ כָּל הַיּוֹם הִיא שִׁיחֲתִי. וְכַתִּיב, (תהלים קי"ט) חֲצוֹת לַיְלָה אֶקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֶי צְדָקָךְ. תָּא חֲזִי, דְּוֹד אִיהוּ מְלֻכָא דִּישְׂרָאֵל, וְאֶצְטַרֵּךְ לְמִידָן עֲמָא, לְדַבְרָא לֹון לְיִשְׂרָאֵל, פְּרַעַיָא דְּמַדְבַּר עֲאֲנִיָּה דְּלָא יִסְטוּן מְאוּרְחָא דְקָשׁוּט. הָא בְּלִילָה כְּתִיב, חֲצוֹת לַיְלָה אֶקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֶי צְדָקָךְ. וְאִיהוּ אֶתְעַסֵּק בְּאוּרִייתָא וּבַתְּשׁוּבוֹת דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד דְּאֶתִי צְפָרָא.

וְאִיהוּ אֶתְעַר צְפָרָא, כְּמָה דְכַתִּיב, (תהלים נ"ז) עוֹרָה כְּבוֹדֵי עוֹרָה הַנִּבֵּל וְכַנּוֹר

תורתך כל היום היא שיחתי. מה זה כל היום היא שיחתי? אלא מכאן למדנו, שכל מי שמשתדל בתורה להשלים הדין על בריו, כאלו קיים את התורה כלה. משום כך כל היום היא שיחתי.

בא ראה, ביום התעסק בתורה להשלים הדינים, ובלילה התעסק בשירות ותשבחות עד שבא היום. מה הטעם? כל היום התעסק להשלים הדינים כדי להכליל שמאל בימין, בלילה, כדי להכליל דרגת הלילה ביום.

ובא ראה, בימי יוד המלך היה מקריב כל אותם חיתו שדי אל הים. פיון שבא שלמה, יצא הים והתמלא והשקה אותם. איזה מהם נשקים בראשונה? הרי פרשוה, אלו התנינים הגדולים העליונים, שכתוב בהם (בראשית א) ומלאו את המים בימים.

אמר רבי אלעזר, בצד ימין העליון יוצאים שלשה עשר מעינות עליונים נהרות עמקים. אלה עולים ואלה יורדים. כל אחד נכנס בחברו. אחד מוציא ראשו ומכניס אותו בשני גופים, גוף אחד המאיר נוטל מימין למעלה, מפריד למטה אלף יאורים שיוצאים לארבעה צדדים.

מאותם נהרות ומעינות שלשה עשר, נפרדים שלשה עשר יאורים. נכנסים ונוטלים מים ארבע מאות ותשעים ותשעה יאורים וחצי מצד זה, וארבע מאות ותשעים ותשעה יאורים מצד זה בשמאל. נשאר חצי מכאן וחצי מכאן, ונעשה אחד. זה נכנס בין היאורים ונעשה נחש.

ואתעביד חד. דא אעיל בין אינון יאורין, ואתעביד חו"א.

אעירה שחר. פד אתי ימא, אמר האי קרא, מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי. מאי כל היום היא שיחתי. אלא, מכאן אוליפנא, דכל מאן דישתדל באורייתא, לאשלמא דינא על ברייה, כאילו קיים אורייתא כלא. בגין כך, כל היום היא שיחתי.

תא חזי, ביומא אשתדל באורייתא, לאשלמא דינין. בלילה, אשתדל בשירין ותושבחו, עד דאתי ימא. מאי טעמא. כל יומא אתעסק לאשלמא דינין, בגין לאכללא שמאלא בימינא. בלילה, בגין לאכללא דרגא דלילה בימא.

ותא חזי, ביומי דדוד מלכא, הוה מקרב כל אינון (תהלים ק"ד) חיתו שדי, לגבי ימא. פיון דאתא שלמה, נפק ימא ואתמלי, ואשקי להו. הי מנייהו אתשקין בקדמיתא. הא אוקמוה. אלין תניניא רברבין עלאין, דכתיב בהו, (בראשית א) ומלאו את המים בימים.

אמר רבי (דף כ"ז ע"ב) אלעזר, בסטרא ימינא עלאה, נפקין תליסר מבויעין עלאין, נהרין עמיקין, אלין סלקין, ואלין נחתין, עייל כל חד בחבריה. חד אפיק רישיה, ואעיל ליה בתרין גופין, חד גופא דנהרא נטיל מימין לעילא, אפריש לתתא אלף יאורין, נפקין לארבע סטרין.

מאינון נהרין מבויעין תליסר, מתפרשן תליסר יאורין, עלאין ונטלי מיא, ארבע מאה ותשעים ותשעה יאורין ופלגא, מסטרא דא. וארבע מאה ותשעים ותשעה יאורין ופלגא, מסטרא דא בשמאלא.

ואתעביד חד. דא אעיל בין אינון יאורין, ואתעביד חו"א.